

Authors' contribution/
Wkład autorów:
A. Zaplanowanie badań/
Study design
B. Zebranie danych/
Data collection
C. Analiza statystyczna/
Statistical analysis
D. Interpretacja danych/
Data interpretation
E. Przygotowanie tekstu/
Manuscript preparation
F. Opracowanie
piśmiennictwa/
Literature search
G. Pozyskanie funduszy/
Funds collection

EUROREGION AS AN INSTITUTION OF SOCIOECONOMIC INTEGRATION

EUROREGION JAKO INSTYTUCJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ INTEGRACJI

Alla Voronkova

Wschodnioukraiński Uniwersytet Narodowy im. Wołodomyra Dala
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

Voronkova A. (2016), *Euroregion as an institution of socioeconomic integration/ Euroregion jako instytucja społeczno-gospodarczej integracji*. Economic and Regional Studies, Vol. 9, No. 2, pp. 43-49.

ORIGINAL ARTICLE

JEL code: M16

Submitted:
November 2015
Accepted:
April 2016

Number of characters:
18 204
Tables: 1
Figures: 0
References: 14

ORYGINALNY ARTYKUŁ
NAUKOWY

Klasyfikacja JEL: M16

Zgłoszony:
listopad 2015
Zaakceptowany:
kwiecień 2016

Liczba znaków ze spacjami:
17 960
Tabela: 1
Rysunki: 0
Literatura: 14

Summary

Subject and purpose of work: The subject of work are the Euro regions as institutions of cross-border cooperation organized at the borders of member states of the European Union and border regions of the neighbouring countries. The objective of the work is to present the functioning in Europe of models of trans-border cooperation development as well as an assessment of various forms of Euro regions created at the borderland of Ukraine.

Materials and methods: The author used official statistical data as well as legal regulations in place and information regarding activity of euro regions and subject literature.

Results and conclusions: Within the work organizational infrastructure and the functioning of euro regions at the border of Ukraine were described in the short, medium and long perspective. Further development of trans-border cooperation requires strengthening of institutional structure of euro regions and a larger engagement of economic entities and social organs in cross-border areas.

Keywords: euro regions, cross-border cooperation, models of cooperation, Euro regions of Ukraine

Streszczenie

Przedmiot i cel pracy: Przedmiotem pracy są euroregiony jako instytucje współpracy transgranicznej organizowane na granicach krajów członkowskich Unii Europejskiej oraz regionów przygranicznych państw sąsiednich. Badaniem objęto różne modele współpracy na szczeblu regionalnym, krajowym i ponadnarodowym. Celem pracy jest zaprezentowanie funkcjonujących w Europie modeli rozwoju transgranicznej współpracy, jak również ocena różnych form Euroregionów utworzonych na granicach Ukrainy.

Materiały i metody: W pracy wykorzystano oficjalne statystyki, obowiązujące regulacje prawne i informacje o działalności euroregionów oraz literaturę problemu.

Wyniki i wnioski: W pracy opisano infrastrukturę organizacyjną i funkcjonowanie euroregionów na granicy Ukrainy w krótkiej, średniej i długiej perspektywie. Dalszy rozwój współpracy transgranicznej wymaga wzmocnienia struktury instytucjonalnej euroregionów i większego zaangażowania podmiotów gospodarczych i społecznych w obszarach transgranicznych.

Słowa kluczowe: euroregiony, współpraca transgraniczna, modele współpracy, Euroregiony Ukrainy

Address for correspondence/ Adres korespondencyjny: prof. dr hab. Alla Voronkova, Volodymyr Dahl East Ukraine National University, Molodizhnyi kvartal, 20-a, Luhansk, 91034, Ukraine; phone: +380-91-9425-888; e-mail: voronkovaalla@yandex.com

Involvement in the international community does not only lead to fundamental changes in production and consumption, but also drastically changes our understanding of the modern world, makes comprehend new challenges, and, ultimately, requires a new outlook, behavior, skills, and knowledge.

Zaangażowanie w międzynarodową społeczność nie tylko prowadzi do fundamentalnych zmian w produkcji i konsumpcji, lecz także drastycznie zmienia nasze rozumienie współczesnego świata, wymusza zrozumienie nowych wyzwań oraz, ostatecznie, wymaga nowego spojrzenia, zachowań, umiejętności i wiedzy.

J. D. Daniels, L. H. Radebaugh

J. D. Daniels, L. H. Radebaugh

Journal indexed in/ Czasopismo indeksowane w: AGRO, BazEkon, Index Copernicus Journal Master List, ICV 2014: 70.81 (6.96); Polish Ministry of Science and Higher Education 2015: 9 points/ AGRO, BazEkon, Index Copernicus Journal Master List ICV 2014: 70,81 (6,96); Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego 2015: 9 punktów.
Copyright: © 2016 Pope John Paul II State School of Higher Education in Białą Podlaska. All articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0) License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material, provided the original work is properly cited and states its license.

Problem statement

One of the main trends in the development of the modern world is globalization. It is the process of the transformation of the world economy into a single market, which is characterized by interconnection and interconditionality of the economic systems of certain national economies. The main results of the formation of such a market are the global division of labor, migration of capital, labor and production resources, the standardization of legislation, economic and technological processes as well as the convergence and fusion of cultures of independent countries (Grinin 2005, Dergachev, Globalistika, Dergachev 2005).

In the context of globalization, there is a break in the hierarchical management structures that can no longer provide a high level of competitiveness of any entity and a transition to cross-border cooperation.

The institutional structure of cross-border cooperation is based on different models of such cooperation that are grouped using geographic and organizational criteria. The study of international practices has made it possible to distinguish between North American, European and Asian models of cross-border cooperation development and, taking into consideration the socioeconomic environment of Ukraine, to establish the feasibility of the European model of cross-border cooperation, the institutional structure which is formed by Euroregions.

In recent years, the issues of cross-border cooperation have been the focus of attention of both numerous foreign and domestic scholars who have made significant contributions to the investigation of this issue. Although several studies have been carried out in the field, it should be noted that the task of studying the preconditions for the implementation of cross-border cooperation and its institutional structure and defining the place and the role of an enterprise as an activator of the Euroregion requires further investigation.

Main research materials

Various models of inter-regional cooperation are used in the world practice depending on the form and content of the relationship. The basic models of cross-border cooperation described are as Asian, American, and European ones. The features of cross-border cooperation models are determined by the characteristics of the socioeconomic environment, in which their formation has taken place (Belen'kij, Drugov 2006, Deklaracija shhodo..., Makogon 2003).

The specificity of the European model of cross-border cooperation lies in the involvement of particular areas in cooperation in social and economic fields, which is based on legal principles. In the European Union cross-border cooperation is represented by the original three-level structure: supranational, national, and subnational. The priority of the supranational cooperation is to develop and stipulate the operation of the other two structures. The national

Określenie problemu

Jednym z głównych trendów w rozwoju współczesnego świata jest globalizacja. Jest to proces transformacji światowej gospodarki w jeden rynek, który charakteryzuje się wzajemnymi połączeniami oraz wzajemnymi uwarunkowaniami systemów gospodarczych określonych gospodarek krajowych. Głównymi rezultatami stworzenia takiego rynku są: globalny podział pracy, migracja kapitału, zasobów pracy i produkcji, standaryzacja ustawodawstwa, procesów ekonomicznych i technologicznych, a także zbieżność i fuzja kultur niezależnych państw (Grinin 2005, Dergachev, Globalistika, Dergachev 2005).

W kontekście globalizacji występuje załamanie w strukturach zarządzania hierarchicznego, które nie jest w stanie dłużej zapewniać wysokiego poziomu konkurencyjności jakiegokolwiek podmiotu oraz przejście do współpracy transgranicznej.

Instytucjonalna struktura współpracy transgranicznej jest oparta na różnych modelach niniejszej współpracy, które są pogrupowane na podstawie kryteriów geograficznych oraz organizacyjnych. Badanie praktyk międzynarodowych pozwoliło na odróżnienie pomiędzy północnoamerykańskim, europejskim oraz azjatyckim modelem współpracy transgranicznej oraz, biorąc pod uwagę społeczno-gospodarcze środowisko Ukrainy, pozwoliło to także na ustalenie wykonalności europejskiego modelu współpracy transgranicznej, czyli struktury instytucjonalnej, która jest tworzona przez Euroregiony.

W ciągu ostatnich lat, kwestie współpracy transgranicznej były w centrum zainteresowania zarówno wielu zagranicznych, jak i krajowych naukowców, którzy wnieśli znaczący wkład w badania dotyczące niniejszej problematyki. Pomimo, że przeprowadzono wiele badań w niniejszej dziedzinie, należy zauważyć, iż zadanie zbadania warunków wstępnych niezbędnych do wdrożenia współpracy transgranicznej i jej struktury instytucjonalnej, jak i również określenie miejsca oraz roli przedsiębiorstwa jako aktywatora Euroregionu, wymaga dalszych badań.

Główne materiały badawcze

W kontekście praktyki globalnej stosowane są różne modele międzyregionalnej współpracy, w zależności od formy i treści relacji. Podstawowe modele współpracy transgranicznej są opisane jako model azjatycki, model amerykański oraz model europejski. Cechy modeli współpracy transgranicznej są określone przez właściwości środowiska społeczno-gospodarczego, w którym zostały one wykształcone (Belen'kij, Drugov 2006, Deklaracija shhodo..., Makogon 2003).

Specyfika europejskiego modelu współpracy transgranicznej polega na zaangażowaniu konkretnych obszarów w kontekście współpracy w dziedzinie społecznej oraz gospodarczej i jest to oparte na zasadach prawnych. Współpraca transgraniczna w Unii Europejskiej jest reprezentowana przez oryginalną trzypoziomową strukturę: ponadnarodową, krajową i regionalną. Priorytetem współpracy ponadnarodowej jest rozwijanie i określenie działania pozostałych dwóch

cooperation functions within the framework of spatial development towards the interests of national agents. The subnational cooperation is used to solve regional asymmetry problems in the socio-economic aspects in a more or less coherent political and legal state of the integration.

There is a functional interconnection between the selected levels that allows the closure of lower hierarchical structures to the supranational level, for which a legal and institutional regulatory framework in the form of legal documents has been created.

In the control theory, the main task of forming a system lies in establishing a set of principles of its functioning, that is a conceptual basis that defines and limits it, and which ultimately determines the achievement of goals set for the system..

A generalization of the provision of the control theory and the reality of modern economic integration (Armand 1988, Deklaracja shhodo..., Bashnjanin 2006, Makogon 2003, Osnovopolagajushhie principy...) favors the creation of a specific set of organizational and administrative principles, the adherence to which will ensure the development of cross-border cooperation. They are the principles of synergy, subsidiarity, flexible financing, equity, public-private partnership, social responsibility of cross-border cooperation and so on.

For example, adopting the principle of public-private partnership results in taking into consideration of private initiative of industrial enterprises as well as in the recognition of the crucial role of public authorities in creating an adequate institutional environment in order to realize such initiatives. At the time of the formation of cross-border cooperation, the determining factor for its long-term success is to create favorable legal and business conditions. The development of innovation-oriented enterprises, whose purpose is not to make a "quick" commercial effect, requires favorable regulatory prerequisites such as tax reduction, the provision of concessional financing, and reduction of duties. The effect of the development of such enterprises goes beyond a particular enterprise and can significantly affect the overall economic and social level of cross-border formation.

The institutional structure of cross-border cooperation comprises Euroregions (Gonta 2008, Mikula 2003), strategic objectives and a range of activities which are defined by the statutes of cross-border associations. The main areas of cooperation of Euroregions are outlined in the documents regarding their formation and, as a rule, provide a basis for cooperation in the economic, social, administrative, cultural and educational, infrastructural, ecological, and information spheres.

The study of Euroregions as a form of cross-border cooperation of different countries as well as the aspects of their functioning makes it possible to highlight their special features such as geospatial association, a form of unification of territories, specific economic and legal environment and an artificial institutional formation.

struktur. Współpraca krajowa funkcjonuje w ramach struktury rozwoju przestrzennego, skoncentrowanego na interesach podmiotów państwowych. Współpraca regionalna jest stosowana do rozwiązywania problemów asymetrii lokalnej w aspektach społeczno-gospodarczych w mniej więcej spójnym politycznym i prawnym statusie integracji.

Istnieje funkcjonalne, wzajemne powiązanie pomiędzy wybranymi poziomami, które pozwala na zamknięcie niższych struktur hierarchicznych w kontekście poziomu ponadnarodowego, dla którego utworzono prawno-instytucjonalne ramy regulacyjne w formie dokumentów prawnych.

W teorii sterowania, głównym zadaniem w kontekście kształtowania systemu jest ustanowienie zestawu zasad jego funkcjonowania, czyli podstaw pojęciowych, które go definiują i ograniczają oraz które ostatecznie decydują o osiągnięciu celów ustanowionych dla niniejszego systemu.

Generalizacja zapewnienia kontroli sterowania oraz rzetelność współczesnej integracji gospodarczej (Armand 1988, Deklaracja Shodo..., Bashnjanin 2006, Makogon 2003, Osnovopolagajushhie principy...) sprzyjają utworzeniu określonego zestawu organizacyjnych i administracyjnych zasad, których przestrzeganie zapewni rozwój współpracy transgranicznej. Są to zasady synergii, pomocniczości, elastycznego finansowania, słuszności, partnerstwa publiczno-prywatnego, społecznej odpowiedzialności współpracy transgranicznej itd.

Np. przyjęcie zasady partnerstwa publiczno-prywatnego skutkuje uwzględnieniem prywatnej inicjatywy przedsiębiorstw przemysłowych, jak i również uznaniem kluczowej roli władz publicznych w tworzeniu adekwatnego środowiska instytucjonalnego w celu realizacji takich inicjatyw. W momencie powstawania współpracy transgranicznej, czynnikiem decydującym o jej długoterminowym sukcesie jest stworzenie sprzyjających warunków prawnych i biznesowych. Rozwój przedsiębiorstw zorientowanych na innowacje, których celem nie jest osiągnięcie „szybkiego” efektu komercyjnego, wymaga sprzyjających, regulacyjnych warunków wstępnych, takich jak obniżenie podatków, zapewnienie finansowania na warunkach preferencyjnych oraz obniżenie ceł. Wpływ rozwoju takich przedsiębiorstw wykracza poza dane przedsiębiorstwo i może znacząco wpłynąć na ogólny gospodarczo-społeczny poziom formacji transgranicznej.

Instytucjonalna struktura współpracy transgranicznej obejmuje Euroregiony (Gonta 2008, Mikula 2003), cele strategiczne oraz zakresy działań, które są zdefiniowane w statutach stowarzyszeń transgranicznych. Główne obszary współpracy Euroregionów są przedstawione w dokumentach dotyczących ich utworzenia oraz, z reguły, zapewniają podstawę współpracy w sferze gospodarczej, społecznej, administracyjnej, kulturowej, edukacyjnej, infrastrukturalnej, ekologicznej oraz informacyjnej.

Badanie Euroregionów jako formy transgranicznej współpracy różnych państw, jak i również aspektów ich funkcjonowania, umożliwia wyróżnienie ich szczególnych cech, takich jak stowarzyszenie geoprze-

The main objective of founding Euroregions is to form a certain environment by border territories of different states, which would delineate conditions for a more efficient solution of existing problems within the voluntary association framework.

An Euroregion is an institutional form of social and economic cooperation which is based on national and international law. It depends on the existence of common interests and mutual participation of frontier regions of neighboring European countries and aims at the solution of common problems in certain areas of activity. It is represented through different types of economic and business cooperation with the goal of coordinating and improving the socioeconomic development of territories (Table 1).

strzenne, forma unifikacji terytoriów, określone środowisko gospodarcze i prawne, sztuczna formacja instytucjonalna.

Głównym celem tworzenia Euroregionów jest ukształtowanie określonego środowiska terytoriów przygranicznych różnych państw, które mogłyby wyznaczać warunki do bardziej efektywnego rozwiązania istniejących problemów w ramach dobrowolnej struktury stowarzyszenia.

Euroregion jest instytucjonalną formą społecznej i gospodarczej współpracy, która jest oparta na prawie państwowym i międzynarodowym. Jest to zależne od występowania wspólnych interesów oraz wzajemnego udziału przygranicznych regionów sąsiadujących europejskich państw i ma to na celu rozwiązanie wspólnych problemów w określonych obszarach działalności. Niniejsza forma jest reprezentowana przez różne typy gospodarczej i biznesowej współpracy, która ma na celu koordynowanie oraz polepszenie społeczno-gospodarczego rozwoju danych terytoriów (Tabela 1).

Table 1. Different forms of Euroregions

Tabela 1. Różne formy Euroregionów

Forms of Euroregions/ Formy Euroregionów	Their description/ Opis
Geospatial association/ Stowarzyszenie geoprzestrzenne	Has a well-established geographical location, territory, in the formation of which border states participate, with certain limits. As a rule, the boundaries of these territories have been historically formed; sometimes they are predetermined by ethnographic factors./ Posiada ugruntowaną lokalizację geograficzną i terytorium, które zostało ukształtowane przy udziale państw granicznych, z pewnymi ograniczeniami. Z reguły, granice niniejszych terytoriów zostały ukształtowane historycznie; czasami są one z góry ustalone przez czynniki etnograficzne.
Unification of territories of different jurisdictions/ Unifikacja terytoriów różnych jurysdykcji	Is seen as a form of inter-state relations. The process of creating the Euroregions is not accompanied by the change of borders or the emergence of a new legal entity as an administrative-territorial unit. The governing bodies of the Euroregion created do not replace the existing authorities but are coordinated./ Jest postrzegana jako forma stosunków międzypaństwowych. Procesowi tworzenia Euroregionów nie towarzyszy zmiana granic lub powstanie nowego podmiotu prawnego w formie jednostki administracyjno-terytorialnej. Organy zarządzające Euroregionem nie zastępują istniejących organów władzy, lecz są one skoordynowane.
Specific economic and legal environment/ Określone środowisko gospodarcze i prawne	Creates prerequisites for a more effective cooperation between economic actors and solutions of common problems of the areas that form the Euroregion./ Tworzy warunki wstępne do bardziej efektywnej współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi oraz kształtuje rozwiązania wspólnych problemów obszarów, które tworzą dany Euroregion.
Artificial institutional formation/ Sztuczna formacja instytucjonalna	Is a legally formalized and internationally agreed inter-territorial interaction, which is manifested in the existence of de facto set economic and cooperational as well as cultural and legal relations./ Jest to prawnie sformalizowana i międzynarodowo uzgodniona interakcja międzyterytorialna, która przejawia się w formie występowania de facto ustalonych gospodarczych, kulturowych oraz prawnych relacji.

The introduction of Euroregions as an organizational form of cross-border cooperation in Ukraine, which has a unique geographical location, is very promising: 19 regions of Ukraine are transboundary and their total area is about 77% of the entire territory of the state.

At the beginning of 2014, there were the following Euroregions in Ukraine: "Bug" (Ukraine, Poland, and Belarus), "Carpathian Euroregion" (Ukraine, Poland, Slovakia, Hungary, and Romania), "Lower Danube"

Wprowadzenie Euroregionów jako organizacyjnej formy współpracy transgranicznej na Ukrainie, która posiada unikalną lokalizację geograficzną, jest bardzo obiecujące: 19 regionów Ukrainy to obszary transgraniczne, a ich łączna powierzchnia stanowi ok. 77% terytorium całego państwa.

Następujące Euroregiony występowały na Ukrainie na początku 2014 roku: "Bug" (Ukraina, Polska i Białoruś), "Karpaccy" (Ukraina, Polska, Słowacja, Węgry i Rumunia), "Lower Danube" (Ukraina, Moł-

(Ukraine, Moldova, and Romania), "Upper Prut" (Ukraine, Moldova, and Romania), "Dnepr" (Ukraine, Russia, and Belarus), "Sloboda" (Ukraine and Russia), and "Yaroslavna" (Ukraine and Russia). Moreover, in 2008 the Black Sea Euroregion was established by the initiative of the Council of Europe. With the creation of the Euroregion "Donbass" (Ukraine and Russia) the process forming Euroregions along the entire perimeter of the state border of Ukraine must be completed. However, the current political and economic situation in Ukraine has made adjustments in the structure and development of the Euroregions.

The practice of Euroregions functioning in Ukraine is characterized by their low efficiency. The formation of Euroregions was quite a complicated process. The harmonization of Ukrainian legislation with EU standards in the field of cross-border cooperation with the European Community or Member States was needed. The activities of the Euroregions, in which Ukraine participated, were mainly focused on the formation of proposals for cross-border infrastructure and the issues of social and humanitarian character.

The development and improvement of the efficiency of cross-border cooperation should include the implementation of the following initiatives described in the tree sections below.

(1) In the long term perspective – a comprehensive activation of functioning of Euroregions as a form of integrated development of cross-border territories of neighboring countries, which is aimed at addressing common social, economic, environmental and other issues.

(2) In the medium term perspective – the deepening of cooperation aimed at the usage and development of transport and logistics potential of the border areas, the intensification of trade exchange of businesses and individuals with the simplification of the order of migration in order to reduce social tensions in some regions.

(3) In the short term perspective – the intensification of industrial and production cooperation through the implementation of various forms of international cooperation of labor. It is expedient that industrial and production cooperation in the transboundary areas should be achieved through the usage of such forms of international cooperation as strategic alliances of enterprises, cargo storage terminals, airports, railway stations, customs checkpoints, the formation of clusters with the participation of industrial enterprises from various sectors as well as tourist clusters.

The effective realization of cross-border cooperation requires the introduction of special institutions – organizational models. The organizational model comprises the entire set of measures necessary for the formation and support of cross-border cooperation of subjects: organizational, financial, legal, marketing, human resources, socioeconomic, and informational.

The organizational model is a mechanism for the implementation of specific patterns of interaction, i.e. the combination of the participants of cross-border cooperation and their goals. The main types of

dawia i Rumunia), "Upper Prut" (Ukraina, Mołdawia i Rumunia), "Dnepr" (Ukraina, Rosja i Białoruś), "Sloboda" (Ukraina i Rosja) oraz "Yaroslavna" (Ukraina i Rosja). Ponadto, w 2008 roku utworzony został Euroregion „Morze Czarne” z inicjatywy Rady Europy. Wraz z utworzeniem Euroregionu „Donbass” (Ukraina i Rosja) musi zostać ukończony proces tworzenia Euroregionów wzdłuż całego obwodu państwowej granicy Ukrainy. Jednakże, obecna polityczna i gospodarcza sytuacja na Ukrainie przyczyniła się do zmian w strukturze i rozwoju Euroregionów.

Stosowana praktyka funkcjonowania Euroregionów na Ukrainie charakteryzuje się niską efektywnością. Powstawanie Euroregionów było dość skomplikowanym procesem. Niezbędne było zharmonizowanie ukraińskiego ustawodawstwa ze standardami UE w zakresie współpracy transgranicznej ze Wspólnotą Europejską lub Państwami Członkowskimi. Działania Euroregionów, w których uczestniczyła Ukraina, były głównie skupione na tworzeniu propozycji infrastruktury transgranicznej oraz na kwestiach o charakterze społecznym i humanitarnym.

Rozwój i poprawa efektywności współpracy transgranicznej powinna obejmować wdrożenie następujących inicjatyw opisanych w trzech punktach poniżej.

(1) W długiej perspektywie – kompleksowa aktywacja funkcjonowania Euroregionów jako formy zintegrowanego rozwoju terytoriów transgranicznych sąsiadujących państw, co ma na celu rozwiązanie wspólnych społecznych, gospodarczych, środowiskowych i innych problemów.

(2) W średniej perspektywie – pogłębienie współpracy nakierowanej na wykorzystanie i rozwój transportu oraz potencjału logistycznego obszarów granicznych, intensyfikacja wymiany handlowej przedsiębiorstw i osób fizycznych, wraz z uproszczeniem porządku migracji w celu zmniejszenia napięć społecznych w niektórych regionach.

(3) W krótkiej perspektywie – intensyfikacja współpracy przemysłowej i produkcyjnej poprzez wdrożenie różnych form międzynarodowej współpracy w zakresie siły roboczej. Wskazane jest, aby współpraca przemysłowa i produkcyjna w obszarach transgranicznych była osiągnięta poprzez wykorzystanie takich form międzynarodowej współpracy jak: strategiczne sojusze przedsiębiorstw, terminale składowania towarów, lotniska, stacje kolejowe, posterunki celne, utworzenie klastrów z udziałem przedsiębiorstw przemysłowych z różnych sektorów, jak i również klastrów turystycznych.

Skuteczna realizacja współpracy transgranicznej wymaga wprowadzenia specjalnych instytucji – modeli organizacyjnych. Model organizacyjny obejmuje cały zestaw środków niezbędnych do utworzenia i wspierania współpracy transgranicznej w zakresie: organizacyjnym, finansowym, prawnym, marketingowym, kadrowym, społeczno-gospodarczym oraz informacyjnym.

Model organizacyjny jest mechanizmem służącym do wdrożenia określonych wzorców interakcji, tj. połączenia uczestników współpracy transgranicznej i ich celów. Główne typy modeli organizacyjnych współpracy transgranicznej przedstawiają się nastę-

organizational models of cross-border cooperation are the following: a conservative model, an organizational model of infrastructure formation, an organizational model of the "cluster", an organizational model of the "network of competences", an organizational model of the investment type, an organizational model of the commercialization of private sector ideas, an organizational model of self-employment, and an organizational model of "a special economic zone".

Investigating basic organizational models of cross-border cooperation in the unbalanced economic system has justified the introduction of the organizational model of the "cluster" into the cross-border cooperation of Ukrainian enterprises. This model is implemented as a voluntary association of companies that are geographically concentrated in the cross-border region, cooperate and compete on the basis of certain preconditions and common interests, contribute to the development at all levels of economic activity due to the occurrence of a synergistic effect from their overall functioning (Amosha, Ljashenko 2008, Pilipenko 2009, Voronkovi, Pogorelova 2012).

It is expedient to integrate Ukraine's economic system into the world economy on the basis of cluster principles and the interaction of production at the regional level. Cluster collaboration expands the possibilities of both a competitive recovery of local businesses as well as an enhancement of the efficiency of the economic policy of regional authorities.

The procedure of the selection of scenarios of enterprise cooperation with the cross-border cluster is to be applied on the basis of the established criteria of mutual supply and demand for certain types of resources, taking into account the weighted index of the availability of interaction and formalization of its implementation principles (Voronkovi, Pogorelova 2012, Voronkova, Zelenkina 2013). The selection of possible scenarios is carried out on the basis of mutual interest of the enterprise and the cross-border cluster with reference to the classification of the situations. The criterion for the classification is the index of the availability of interaction, which is defined as the sum of productions of indicators of mutual demand and supply of resources on the part of enterprises and the cluster.

Conclusions

The development of cross-border cooperation requires strengthening of the institutional capacity of Euroregions in the implementation of projects and programs of such cooperation as well as a study of existing problems of basic (core) groups of participants of cross-border cooperation in the activity of Euroregions so as to find possibilities of their effective solutions. Long-term strategies for the development of Euroregions have to be formulated on the basis of the European institutions' recommendations and best domestic and foreign practices.

pująco: model konserwatywny, model organizacyjny tworzenia infrastruktury, model organizacyjna „klastra”, model organizacyjny „sieci kompetencji”, model organizacyjny typu inwestycyjnego, model organizacyjny komercjalizacji pomysłów sektora prywatnego, model organizacyjny samozatrudnienia, model organizacyjny „specjalnej strefy ekonomicznej”.

Badanie podstawowych modeli organizacyjnych współpracy transgranicznej w niezrównoważonym systemie gospodarczym uzasadniło wprowadzenie modelu organizacyjnego „klastra” do współpracy transgranicznej ukraińskich przedsiębiorstw. Niniejszy model został wdrożony w formie dobrowolnego stowarzyszenia firm, które są geograficznie skoncentrowane w regionie transgranicznym i które współpracują oraz konkurują na podstawie określonych warunków wstępnych i wspólnych interesów, a także przyczyniają się do rozwoju na wszystkich poziomach działalności gospodarczej ze względu na występowanie efektu synergii spowodowanego ich całościowym funkcjonowaniem (Amosha, Ljashenko 2008, Pilipenko 2009, Voronkovi, Pogorelova 2012).

Wskazane jest, aby zintegrować system gospodarczy Ukrainy z gospodarką światową na podstawie zasad klastrowych oraz interakcji produkcji na poziomie regionalnym. Współpraca klastrowa rozszerza możliwości konkurencyjnego ożywienia lokalnych firm, jak i również zwiększa efektywność polityki gospodarczej władz regionalnych.

Procedura wyboru scenariuszy współpracy przedsiębiorstw z transgranicznym klastrzem musi zostać zastosowana na podstawie ustalonych kryteriów wzajemnego popytu i podaży na określone typy zasobów, z uwzględnieniem ważonego indeksu dostępności interakcji oraz formalizacją zasad implementacji (Voronkovi, Pogorelova 2012, Voronkova, Zelenkina 2013). Wybór możliwych scenariuszy jest przeprowadzany na podstawie wspólnego interesu przedsiębiorstwa i transgranicznego klastra w odniesieniu do klasyfikacji sytuacji. Kryterium klasyfikacji jest indeks dostępności interakcji, który jest definiowany jako suma produkcji wskaźników wzajemnego popytu i podaży zasobów po stronie przedsiębiorstw i klastra.

Wnioski

Rozwój współpracy transgranicznej wymaga wzmocnienia instytucjonalnych zdolności Euroregionów w zakresie wdrażania projektów i programów takiej współpracy, jak i również zbadania istniejących problemów podstawowych (głównych) grup uczestników współpracy transgranicznej w kontekście działalności Euroregionów, aby znaleźć sposoby ich efektywnego rozwiązania. Długoterminowe strategie dotyczące rozwoju Euroregionów muszą zostać sformułowane na podstawie zaleceń instytucji europejskich oraz najlepszych praktyk krajowych i zagranicznych.

References/Literatura:

1. Amosha O.I., Ljashenko V.I. (2008), *Perspektivi formuvannja transkordonnih evroregional'nih innovacijnih sistem i nanotehnologichnih klasteriv*. Soc.-ekon. probl. suchas. periodu Ukraini, nr 3, s. 159-176.
2. Armand A.D. (1988), *Samoorganizacija i samoregulirovanie geograficheskikh sistem*. Nauka, p. 259.
3. Belen'kij P.Ju., Drugov O.O. (2006), *Teoretiko-metodologichni zasadi regional'nogo rozvitku ekonomiki Ukraini*. Regional'na ekonomika, nr 4, s. 7-18.
4. Gonta O.I. (2008), *Prioriteti politiki transnacionalizacii ekonomiki regioniv ta institucional'na struktura ii formuvannja*. Regional'na ekonomika. Ch. 1, nr 5 (17), s. 243-261.
5. Grinin L.E. (2005), *Globalizacija i nacional'nyj suverenitet*. Istorija i sovremennost, nr 1, s. 6-31.
6. *Deklaracija shhodo regionalizmu v Evropi / Asambleja Evropejs'kih regioniv -Rezhim*. [http://www.aer.eu/fileadmin/user_upload/PressComm/Publications/DeclarationRegionalism/.dam/110n/ua/DR_UKRAINE\[1\].pdf](http://www.aer.eu/fileadmin/user_upload/PressComm/Publications/DeclarationRegionalism/.dam/110n/ua/DR_UKRAINE[1].pdf), (data dostępu: 10.10.2015).
7. Dergachev V.A., Globalistika, Dergachev V. A. (2005), *M: JUNITI-DANA*, p. 303.
8. Bashnjanin G.I. (red.) (2006), *Ekonomichni sistemi*. LKA, L'viv.
9. Makogon Ju.V., Ljashenko V.I. (2003), *Formy i napravlenija mezhregional'nogo transgranichnogo jekonomicheskogo sotrudnichestva*. Jugo-Vostok, Doneck.
10. Mikula N.A. (2003), *Evroregioni: dosvid ta perspektivi*. IRD NAN Ukraini, L'viv.
11. *Osnovopolagajushhie principy ustojchivogo prostranstvennogo rozvitija Evropejskogo kontinenta*. Rezhim. <http://kprpfo.chat.ru/eur.html>, (data dostępu: 10.10.2015).
12. Pilipenko A.A., Jaldin I.V. (2009), *Modeljuvannja klasterno-merezhnoi vzaemodii uchastnikov integrovanih struktur biznesu*. Social'no-ekonomicheskoe razvitie Ukrainy i ee regionov: problemy nauki i praktiki, H.: ID «INZHJEK», s. 324-338.
13. Voronkova A.E., Pogorelova Ju.S. (red.) (2012), *Rozvitok potencialu pidpriemstva v umovah ekonomiki znan*. Noulidzh, Lugans'k.
14. Voronkova A., Zelenkina K. (2013), *Situation modeling of interaction between enterprises of the region and cross-border industrial clusters*. An international quoterly journal on economics of technology and modelling processes Econtechmod, Poland, Lublin - Rzeszów. t. 2, nr 3, s. 71-77.